

ภูมิทัศน์ใหม่สำหรับกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปในปี 2020: แนวโน้มปัจจุบันและมุมมองว่าด้วยการกีฬาในยุโรป
A New Landscape for EU Sports Law in 2020: Present Trends and Perspectives of Sports in Europe

ปีติเทพ อยู่ยั้ง

Pedithep Youyuanyong

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200

Faculty of Law, Chiang Mai University 239 Huay Kaew Road, Muang District, Chiang Mai, Thailand, 50200

E-mail: pedithep.y@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

ตั้งแต่สมุดปกขาวด้านกีฬาของคณะกรรมาธิการยุโรปได้ถูกเผยแพร่ในปี 2007 ได้มีการทบทวนและให้ข้อเสนอแนะที่หลากหลายเกี่ยวกับการปฏิรูปบทบาทกับความรับผิดชอบของสหภาพยุโรป การสนับสนุนหลักการแข่งขันที่เป็นธรรม และปัญหาทางการกีฬาข้ามพรมแดน การทบทวนและข้อเสนอแนะเหล่านี้มีส่วนสำคัญส่งผลให้สหภาพยุโรปสร้างความตระหนักในบริบทด้านสังคมและเศรษฐกิจภายใต้มิติของสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกีฬา อีกทั้งสหภาพยุโรปยังสนับสนุนกฎหมายของตนในการผลักดันให้เกิดธรรมาภิบาลการกีฬาในภูมิภาคยุโรป บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางปรัชญา นโยบาย กฎหมาย และการปฏิบัติของสหภาพยุโรปต่อองค์กรกำกับกีฬายุโรปและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกีฬายุโรป ตลอดจนระบุประเด็นสำคัญที่เน้นศึกษากฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปที่เน้นสร้างความเกี่ยวข้องกับต่อสังคม เศรษฐกิจและบูรณาภาพ

คำสำคัญ: กฎหมายกีฬา, สหภาพยุโรป, ภูมิทัศน์, แนวโน้ม, มุมมอง

Abstract

Since publication of the European Commission White Paper on Sport 2007, there have been multiple reviews and recommendations for reform in relation to the roles and responsibilities of the European Union (EU), and fair play principle promotion and sports cross-border concerns. These reviews and recommendations which have the potential to significantly change the way EU create awareness of the social and economic implications sport-related human rights and support EU legislation in the areas of European sports governance. This paper provides insights as to what changes in philosophy, policy, regulations and practices the European Sports Governing Bodies (European SGBs) and the European sports stakeholders might be able to expect from the EU under the EU Sports law and policy. Key issues under review by this paper include concentrations in field of EU Sport Law focus on sports in relation to society, economic and integrity.

Keywords: Sports Law, European Union, Landscape, Trends, Perspectives

1. บทนำ

กฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป (EU Sports Law) เป็นกฎหมายที่มีที่มาจากกรการบัญญัติขึ้นโดยองค์กรกำกับกีฬาในภูมิภาคยุโรปหรือสถาบันทางการเมืองของสหภาพยุโรป รวมไปถึงจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือกันในกระบวนการยุติธรรมทางการกีฬา ภายใต้นิติปรัชญาของกฎหมายกีฬาโดยแท้ที่ว่าการแข่งขันกีฬาต้องเป็นธรรม (Fair Play) เพื่อให้การแข่งขันกีฬามีธรรมาภิบาลหรือดำเนินไปอย่างยุติธรรมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตาม หรือกำหนดกฎหมายที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแวดวงกีฬายุโรป¹ ซึ่งทั้งองค์กรกำกับกีฬาในภูมิภาคยุโรปหรือสถาบันทางการเมืองของสหภาพ

¹ Richard Parrish, Sports law and policy in the European Union (Manchester: Manchester University Press, 2003), 5 - 22.

ยุโรปได้พยายามรวบรวมเอาไว้เป็นกฎเกณฑ์ทางการกีฬาที่เป็นลายลักษณ์อักษรเข้าด้วยกัน ควบคู่ไปกับเรียบเรียงเรื่องราวเอาไว้ให้เป็นหมวดหมู่และบางหมวดหมู่ก็มีความสัมพันธ์ด้วยกัน กฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปย่อมเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การแข่งขันกีฬาเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมกับช่วยขัดขวางไม่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถดำเนินการได้ตามอำเภอใจ ถ้าหากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแวดวงกีฬายุโรปกระทำการหรือฉ้อโกงหรือทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ก็อาจได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษอย่างหนึ่งอย่างใด อันถือได้ว่ามีสภาพบังคับ (Sanction) กำหนดความประพฤติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแวดวงกีฬายุโรป ในส่วนวิธียุติของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปอาจเป็นกฎเกณฑ์ที่ออกโดยสถาบันนิติบัญญัติและสถาบันบริหารสหภาพยุโรป รวมไปถึงกฎเกณฑ์ที่สถาบันตุลาการสหภาพยุโรปพิจารณา บทบัญญัติกฎหมายสหภาพยุโรป (EU Legislation)² มาปรับเข้ากับคดีข้อพิพาททางการกีฬาเป็นเรื่องแต่ละเรื่องไปหรือเป็นเฉพาะคดีแต่ละคดีไป บทบัญญัติกฎหมายสหภาพยุโรปที่นำมาปรับเข้ากับคดีแต่ละคดีนั้นก็อาจเป็นกฎหมายปฐมภูมิ (Primary Legislation) ได้แก่ บทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดกฎเกณฑ์แห่งอำนาจเหนือชาติรัฐสมาชิกสหภาพยุโรปและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองและสถาบันยุติธรรมสหภาพยุโรป รวมไปถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับเกี่ยวกับทางการรับรองสิทธิเสรีภาพและหน้าที่รวมอยู่ในกฎเกณฑ์ลายลักษณ์อักษรฉบับเดียวกัน³ เช่น สนธิสัญญา (Treaties) หรือกฎหมายทุติยภูมิ (Secondary Legislation) ได้แก่ บทบัญญัติลายลักษณ์อักษรที่เกิดมาจากสถาบันทางการเมืองสหภาพยุโรป ซึ่งบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรบางฉบับมีบางข้อความสะท้อนนโยบายสำคัญและให้มุมมองทางการกีฬาที่สำคัญของสหภาพยุโรป⁴ เช่น ระเบียบ (Regulations) ข้อบังคับ (Directives) และคำตัดสิน (Decisions) ของสหภาพยุโรป เป็นต้น

เหตุนี้เองกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปจึงมีพื้นที่ศึกษาในมิติของกฎหมายสหภาพยุโรปและกฎหมายของประเทศสมาชิกที่มีการสร้างพื้นที่ศึกษาในลักษณะอันเป็นแขนงวิชาเฉพาะให้มีประโยชน์ในการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเชื่อมโยงกับประเด็นสิทธิเสรีภาพของสหภาพยุโรป พร้อมกับมีลักษณะเฉพาะของการศึกษา รวมทั้งการมีหลักการพื้นฐานที่เชื่อมต่อการศึกษากฎหมายแขนงอื่นๆ ที่มีบริบทสอดคล้องกับการการแข่งขันกีฬาต้องเป็นธรรมหรือ Fair Play

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาภาพรวมของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป โดยศึกษาวิวัฒนาการ ลักษณะ ที่มา และขอบเขตของการบังคับใช้ของกฎหมายดังกล่าว ควบคู่ไปกับการศึกษาการเชื่อมสัมพันธ์ของกฎเกณฑ์อื่นๆ ที่มีมาอยู่แล้วในสหภาพยุโรป แล้วสถาบันทางการเมืองและสถาบันตุลาการของสหภาพยุโรปได้นำมาอ้างอิงในเอกสารสำคัญหรือหยิบยกขึ้นมาปรับใช้ในคดีต่างๆ ซึ่งแสดงถึงมิติของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปในมิติที่แตกต่างออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติด้านสังคม (Society) เศรษฐกิจ (Economic) และบูรณาภาพ (Integrity)⁵ อันมีอิทธิพลส่งผลให้เกิดการแข่งขันกีฬามีธรรมาภิบาลหรือดำเนินไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ผ่านการนำเสนอมุมมองกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปรวบรวมเอาหลากหลายสาขาวิชาทางกฎหมายเฉพาะไว้ร่วมกับกฎหมายสหภาพยุโรป บางครั้งกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปอาจเกิดจากการศึกษาข้ามสาขาวิชาทางกฎหมาย ท้ายที่สุดบทความวิชาการนี้นำเสนอการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาและบทบาทของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปที่ไม่เพียงสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจากช่วงเวลาในอดีตไปจนถึงแนวโน้มของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปในช่วงเวลาปัจจุบัน หากแต่ยังสะท้อนคุณค่าและประโยชน์ในการดำรงอยู่ของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป

2.กฎหมายสหภาพยุโรปและการกีฬายุโรป

กีฬายุโรป (European Sports) ได้แก่ กิจกรรมที่ถูกจัดขึ้นมาเล่นในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปหรือในภูมิภาคยุโรป (Europe) สำหรับให้เพลิดเพลินแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เสริมสร้างความแข็งแรงทางร่างกายและความเบิกบานจิตใจ รวมไปถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ กิจกรรมดังกล่าวต้องดำเนินการเล่นอย่างมีระเบียบแบบแผน อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์กติกาที่กำหนดกรอบการเล่นในแต่ละชนิดกิจกรรมการแข่งขันให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันในทั่วทั้งภูมิภาค กล่าวคือมีมาตรฐานยึดถือสิ่งทีถือ

² Jack Anderson, Richard Parrish & Borja Garcia, Research Handbook on EU Sports Law and Policy (Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2018), 6-23.

³ Marios Papaloukas, Policy, European Sports Law and Lex Sportiva (Tripoli: University of Peloponnese, 2008), 1-14.

⁴ European Olympic Committees, Guide to EU Sport Policy (Brussels: European Olympic Committees, 2008), 1-33.

⁵ European Parliament, EU sports policy Going faster, aiming higher, reaching further (Brussels: European Parliament, 2019), 1-12.

กันทั่วไปในหมู่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละชนิดกิจกรรมนั้นๆ ในทำนองที่เหมือนกันหรือเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วทั้งภูมิภาค การจัดการกิจกรรมการแข่งขันกีฬา (Sports Competition) ก็ถือเป็นกิจกรรมที่ใช้ทุนและแรงงานเพื่อผลิตสินค้าทางการกีฬาหรือจัดให้มีบริการอื่นๆ สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการแข่งขันกีฬา (หรือทำให้การแข่งขันกีฬาดำเนินไปได้) ผ่านการประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมกีฬา (Sports Industries and Businesses) ที่ต้องใช้แรงงานและเงินลงทุนจำนวนมาก เหตุนี้จึงทำให้กีฬายุโรปได้กลายเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันกีฬายุโรปก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือให้เกิดการรวมกลุ่มสร้างความสามัคคีร่วมใจเป็นหนึ่งเดียวกันภายในทีมกีฬาจากประเทศเดียวกันหรือระหว่างประเทศ (ผ่านการจัดการแข่งขันกีฬาอย่างเป็นระบบ ระเบียบและแบบแผนภายใต้กฎเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน)⁶

อนึ่ง โดยที่การจัดการแข่งขันกีฬาอาชีพในภูมิภาคยุโรป (European Professional Sports) มีการพัฒนาในเนื้อหาและวัตถุประสงค์จากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน จนครอบคลุมทั้งมิติด้านการแข่งขันกีฬาและธุรกิจกีฬา ให้มีทั้งประโยชน์ในเชิงกีฬากับประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจควบคู่กันไป เพื่อสนองความต้องการทั้งทางการกีฬาและแสวงหากำไร ทำให้มีองค์กรกำกับกีฬาในภูมิภาคยุโรป (European Sports Governing Bodies หรือ European SGBs)⁷ ตามแต่ละชนิดกีฬาอาชีพ ต้องภาระที่ต้องควบคุมการแข่งขันกีฬาอาชีพที่องค์กรกีฬาของตนได้จัดขึ้นตามวงรอบและการรวมตัวของสโมสรกีฬาอาชีพที่อยู่ภายใต้กำกับของตน องค์กรกำกับกีฬาในภูมิภาคยุโรปรวมตัวกันมีบทบาทสำคัญในการควบคุมกำกับดูแลมาตรฐานการแข่งขันกีฬาตามแต่ละชนิดกีฬาและการดำเนินกิจกรรมการแข่งขันกีฬาอาชีพที่ถูกกำกับได้อย่างมีระเบียบแบบแผน เหตุนี้เององค์กรกำกับกีฬาอาชีพในยุโรปจึงอาจออกกฎเกณฑ์มากำหนดมาตรฐาน (Standards) เพื่อส่งเสริมคุณภาพการแข่งขันกีฬาและการประกอบอาชีพนักกีฬา ให้พร้อมกับการแข่งขันกีฬาอาชีพที่องค์กรกีฬาของตนได้จัดขึ้นหรือการแข่งขันกีฬาอาชีพที่องค์กรกีฬาของตนกำกับดูแล

2.1 วิวัฒนาการ ลักษณะ และที่มาของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป

ก่อนที่จะมีการก่อตั้งสหภาพยุโรป (หรือประชาคมยุโรปเดิม) นักกฎหมายไม่ได้ทำการแยกศึกษาหรือแต่งตั้งารากกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปให้ออกมาอย่างเป็นเอกเทศแยกเช่นเดียวกับปัจจุบัน มีแต่นักวิชาการแต่งตั้งารากหรือทบทวนเอกสารทางวิชาการด้านกฎหมายเกี่ยวข้องกับการกีฬาเอาไว้ในรูปแบบที่ไม่เป็นหมวดหมู่กฎหมายกีฬาโดยเฉพาะอย่างเช่นปัจจุบัน คงเป็นเพียงว่ามีการศึกษากฎหมายในเชิงที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองสหภาพยุโรปกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแวดวงกีฬา ในฐานะที่สถาบันทางการเมืองสหภาพยุโรปกำหนดรัฐประศาสนโยบายและการบริหารเกี่ยวกับการกีฬาในภูมิภาคยุโรป รวมทั้งมีเพียงการศึกษากฎหมายสหภาพยุโรปในเชิงที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนักกีฬาขององค์กรกำกับกีฬา ในฐานะที่เท่าเทียมกับภายใต้ความผูกพันตามนิติกรรมสัญญาที่ทำไว้ต่อกัน แล้วพิจารณาว่านิติกรรมสัญญาดังกล่าวมีถ้อยคำหรือข้อความที่เป็นไปในเชิงขัดหรือแย้งกับลายลักษณ์อักษรของกฎหมายสหภาพยุโรปในขณะนั้นหรือไม่ กล่าวอีกนัยกฎหมายสหภาพยุโรปทั้งที่เป็นกฎหมายปฐมภูมิ (เช่น สนธิสัญญา) และกฎหมายทุติยภูมิ (เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ และคำตัดสิน) ก็ไม่ได้บัญญัติหรือวางหลักเกณฑ์เอาไว้ในเรื่องของกีฬาหรือการกีฬา (Sports and Sporting) เอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ทำให้ไม่มีใครทราบได้อย่างแท้จริงว่าอุดมคติของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปหรือนิติปรัชญาของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปจะเป็นอย่างไร อีกทั้งยังไม่มีใครทราบได้ว่าสหภาพยุโรปจะมีมตินโยบายในทำนองที่เหมาะสมกับการดำเนินกิจการกีฬาหรือการกำกับกีฬาของภูมิภาคยุโรปในฐานะที่สหภาพยุโรปเป็นองค์การเหนือรัฐของสหภาพยุโรป (Supranational Union) จะเป็นอย่างไร⁸

จนกระทั่งปี 2007 สหภาพยุโรปได้มีการจัดทำเอกสารสำคัญ 2 ฉบับ ได้แก่ เอกสารสมุดปกขาว White Paper on Sport 2007 และเอกสารแผนปฏิบัติการ Pierre de Coubertin Action Plan 2007⁹

⁶ Stephen Weatherill, Principles and Practice in EU Sports Law (Oxford: Oxford University Press, 2017), 1-373.

⁷ Serhat Yilmaz, "Advancing our understanding of the EU sports policy: the socio-cultural model of sports regulation and players." International Journal of Sport Policy and Politics, 2 10 (2018): 353-369.

⁸ Richard Parrish, Borja García García, Samuli Miettinen & Robert Siekmann, The Lisbon Treaty and EU sports policy (Brussels: European Parliament, 2010), 1-80.

⁹ Rasmus K. Storm, "Winners and losers in Danish football: commercialization and developments in European and Danish first-tier clubs." Soccer & Society, 6 12 (2011): 737-753.

เอกสารสมุดปกขาว White Paper on Sport 2007 ได้แก่ เอกสารที่ถูกตีพิมพ์เผยแพร่ในวันที่ 11 กรกฎาคม 2007 ภายใต้ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการยุโรป (European Commission) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานนำเสนอความเป็นจริงเกี่ยวกับการกีฬาของยุโรป (European Sports) ในมิติเศรษฐกิจ สังคมและบูรณาภาพ ตลอดจนถึงนำเสนอประเด็นทางการกีฬาอื่น ๆ (sport-related issues) และประมวลข้อพึงปฏิบัติทางการกีฬา (comprehensive manner) ให้สาธารณชนได้รับทราบ¹⁰ ประเด็นปัญหาทางการกีฬาที่ถูกหยิบยกขึ้นนำเสนอในเอกสารฉบับนี้มีหลายประเด็นด้วยกัน อาทิ บทบาทของสังคมต่อกีฬา (societal role of sport) มิติด้านเศรษฐกิจ (economic dimension) และการจัดองค์กรกีฬาในภูมิภาคยุโรป (sports organization in Europe) รวมทั้งพิจารณาเนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายสหภาพยุโรป (ในขณะนั้น) และปัญหาทางกฎหมายในแวดวงกีฬาที่เกิดขึ้น (ในขณะนั้น) พร้อมกับนำเสนอมุมมองกับความพยายามที่สหภาพยุโรปจะเข้ามามีส่วนแก้ไขข้อบกพร่องและปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในแวดวงกีฬาอันส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของนักกีฬา (นักกีฬาสมัครเล่นและนักกีฬอาชีพ) โดยเฉพาะการสร้างความตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของนักกีฬอาชีพ พร้อมหยิบยกสภาพปัญหาในถ้อยคำเนื้อความของกฎหมายสหภาพยุโรป ความไม่ชัดเจนของแนวปฏิบัติในวงการกีฬาของยุโรปต่อสิทธิเสรีภาพของนักกีฬาและรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความจำเป็นของการบัญญัติกฎหมายสหภาพยุโรปอันมีเนื้อหากำหนดว่า บทบาทและหน้าที่ของสหภาพยุโรปต่อการส่งเสริมสนับสนุนกิจการกีฬาและสิทธิเสรีภาพของนักกีฬา จะต้องประกอบด้วยบทบาทและหน้าที่ด้านใดบ้าง รวมทั้งในส่วนของความจำเป็นที่จะต้องเร่งสร้างข้อมูลพื้นฐานทางกฎหมายสหภาพยุโรป ในลักษณะที่ครอบคลุมต่อนักกีฬาที่เข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันกีฬาในประเทศสมาชิกและองค์กรกำกับกีฬาระดับภูมิภาคยุโรป ซึ่งองค์กรกำกับกีฬาระดับภูมิภาคยุโรปจะต้องมีบทบาทและหน้าที่อย่างไรบ้าง หรือในกรณีที่มีปัญหาทางกฎหมายในแวดวงกีฬาเกิดขึ้น สถาบันตุลาการของสหภาพยุโรป สามารถเข้ามามีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีพิพาท รวมทั้งเข้ามามีบทบาทตีความตามความมุ่งหมายของกฎหมายสหภาพยุโรปอย่างไรบ้าง

ในส่วนของ เอกสารแผนปฏิบัติการ Pierre de Coubertin Action Plan 2007 ได้แก่ แผนปฏิบัติการของคณะกรรมการยุโรปที่แสดงให้เห็นถึงภารกิจที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการในเอกสารสมุดปกขาว White Paper on Sport 2007 โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วยแนวทางในการปฏิบัติงานและเป็นกรอบในการปฏิบัติงานด้านการกีฬาของยุโรป รวมถึงรายละเอียดของกิจกรรมที่ควรจัดทำและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานตามกิจกรรมและกำหนดว่าสถาบันทางการเมืองหรือองค์กรกำกับกีฬาระดับภูมิภาคยุโรปจะต้องทำอะไรได้บ้าง¹¹ แผนปฏิบัติการในทำนองนี้เปรียบเสมือนเครื่องยืนยันว่าสหภาพยุโรปเล็งเห็นความสำคัญของการกีฬาและประกันว่าสหภาพยุโรปจะต้องทำตามเป้าหมายของหลักการในเอกสารสมุดปกขาว White Paper on Sport 2007 ให้ได้ โดยมีแผนงานรองรับที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ถ้าหากแผนปฏิบัติการดำเนินการได้สำเร็จก็จะส่งผลต่อความสำเร็จของเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ในเอกสารสมุดปกขาว White Paper on Sport 2007 อีกด้วย

ภายหลังจากที่คณะกรรมการยุโรปได้ออกเอกสารทั้งสองฉบับนี้เป็นระยะเวลา 2 ปี สหภาพยุโรปเองก็ได้บรรจุหลักการเกี่ยวกับการกีฬาของยุโรปเอาไว้ในสนธิสัญญาลิสบอน (Treaty of Lisbon) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าสนธิสัญญาว่าด้วยการดำเนินงานของสหภาพยุโรป (Treaty on the Functioning of the European Union) โดยบรรจุหลักเกณฑ์การดำเนินงานด้านกีฬาของยุโรปเอาไว้ในมาตรา 6 (e) ของสนธิสัญญาลิสบอน โดยวางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าสหภาพยุโรปพึงจะปฏิบัติภารกิจส่งเสริม สนับสนุนและประสานการดำเนินงานกิจการทางการกีฬาของประเทศสมาชิก¹² อีกทั้งสนธิสัญญาลิสบอนมาตรา 165 (1) และ (2)¹³ ก็ยังได้วางหลักเกณฑ์สนับสนุนหลักการในมาตรา 6 (e) เอาไว้ โดยมาตรา 165 (1) ของสนธิสัญญาลิสบอนวางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าสหภาพยุโรปพึงสร้างการส่งเสริมการสนับสนุนการกีฬาของยุโรป ในขณะที่สหภาพยุโรปเองพึงพิจารณาพิจารณาพิจารณาพิเคราะห์ต่อธรรมชาติเฉพาะของกีฬา (specific nature of sport) อันอยู่บนพื้นฐาน

¹⁰ Commission of the European Communities, White Paper on Sport (Brussels: Commission of the European Communities, 2007), 1-21.

¹¹ Commission of the European Communities, Commission Staff Working Document - Action Plan "Pierre de Coubertin" - Accompanying document to the White Paper on Sport (Brussels: Commission of the European Communities, 2007), 1-7.

¹² Amout Geeraert, The EU Sports Policy Route. In: The EU in International Sports Governance. The European Union in International Affairs Series (London: Palgrave Macmillan, 2016), 108-136.

¹³ Amout Geeraert, "New EU Governance Modes in Professional Sport: Enhancing Throughput Legitimacy." Journal of Contemporary European Research, 3 10 (2014): 302-321.

การดำเนินกิจกรรมกีฬาตามความสมัครใจ (voluntary activity) และการทำหน้าที่ของกีฬาเกี่ยวกับการศึกษาและสังคม (social and educational function)

ในส่วนมาตรา 165 (2) ของสนธิสัญญาสิทธิสภอนวาทหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าการพัฒนามติกีฬาโรปนั้น ไม่เพียงจะทำโดยการสนับสนุนความเป็นธรรม (Fairness) และการเปิดกว้าง (Openness) ในการแข่งขันกีฬาและความร่วมมือทางการกีฬาระหว่างทุกภาคส่วนที่รับผิดชอบกีฬาแต่ละชนิดกีฬาแล้ว หากแต่จะทำโดยผ่านการปกป้องบูรณาภาพทางกายภาพและความเป็นธรรม (Physical and Moral Integrity) ของนักกีฬาชายและนักกีฬานักหญิง รวมไปถึงนักกีฬารุ่นเยาว์

ซึ่งสนธิสัญญาสิทธิสภอนเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกในการดำเนินการของสหภาพยุโรป เป็นกฎหมายแม่บทกำหนดสาระสำคัญด้านพื้นฐานเกี่ยวกับกีฬาและการกีฬาเอาไว้ บทบัญญัติของสหภาพยุโรป ไม่ว่าจะเป็นระเบียบ ข้อบังคับ และคำตัดสินของสหภาพยุโรป ชัดหรือแย้งต่อหลักการและสาระสำคัญของสนธิสัญญาสิทธิสภอน บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ในขณะที่ยวกันองค์การกำกับกีฬาและสถาบันทางการเมืองของสหภาพยุโรปก็ต้องพึงเคารพหลักการด้านกีฬาที่ถูกบัญญัติเอาไว้ในสนธิสัญญาสิทธิสภอน

อนึ่ง ที่มาของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปยังอาจมาจากกฎหมายสาขาอื่นๆ อันถูกบรรจุหลักการและสาระสำคัญของกฎหมายสาขานั้นๆ เอาไว้ในกฎหมายปฐมภูมิและกฎหมายทุติยภูมิของสหภาพยุโรป แล้วกฎหมายสาขาต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแวดวงกีฬาและการปรับใช้ให้เข้ากับข้อเท็จจริงในคดีความกีฬา โดยบางส่วนของกฎหมายสาขาเหล่านี้ได้ถูกหยิบยกนำไปเชื่อมโยงหรือบูรณาการในการแสวงหาทางออกในปัญหาทางกฎหมายกีฬาและข้อพิพาทในวงการกีฬา ยุโรป ซึ่งกฎหมายสาขาต่างๆ เหล่านี้ (different branches of law) อาจถูกนำมาขยายความกำหนดรายละเอียดซึ่งเป็นกฎเกณฑ์สำคัญเพิ่มเติมสนธิสัญญาของสหภาพยุโรปในบางมาตรา ที่บัญญัติหลักการไว้อย่างกว้าง ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้มีความกระจ่างแจ้ง ชัดเจนและสมบูรณ์เกี่ยวกับการนำเอามาปรับใช้กับข้อเท็จจริงในกีฬาหรือการกีฬาได้ดียิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องมีการบัญญัติเอาไว้ในตัวบทสนธิสัญญาของสหภาพยุโรปเพิ่มเติมให้มีความยาวมากเกินไป ในขณะที่ยวกันได้มีความพยายามในการหาความเชื่อมโยงระหว่างการกีฬากับประเด็นทางกฎหมายสหภาพยุโรปจากหลากหลายสาขา โดยปราศจากกำแพงทางวิชาการของกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาต่างกั้นมาขวางกั้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากนักกฎหมายกีฬา (EU Sports Lawyers) เล็งเห็นว่าบางปัญหาที่เกิดขึ้นในธุรกิจและอุตสาหกรรมกีฬานั้นมีความลับซับซ้อนหรือมีหลากหลายประเด็นเกินไปกว่าที่จะอาศัยกฎหมายสหภาพยุโรปเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่งมาแก้ไขได้สำเร็จ จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้จากกฎหมายสหภาพยุโรปในสาขาต่างๆ มาร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งทำให้เกิดเป็นสาขาวิชาใหม่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามสถาบันทางการเมืองสหภาพยุโรปก็ใช้กฎหมายที่ปราศจากสภาบังคับ (Soft Law) เพื่อเป็นแนวทางให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติตาม ควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามกฎหมายที่มีสภาบังคับ (Hard Law) เพื่อนำมาสร้างแนวทางหรือสร้างความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติทางการกีฬาของประเทศสมาชิกสำหรับนำไปสู่เป้าหมายทางการกีฬาอย่างเดียวกันนั่นก็คือ การส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม (Fair Play) ภายในภูมิภาคยุโรป อาทิ สหภาพยุโรปได้จัดทำเอกสารสมุดปกขาว White Paper on Sport 2007 และเอกสารแผนปฏิบัติการ Pierre de Coubertin Action Plan 2007 ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ไม่มีสภาบังคับหรือมีลักษณะที่เป็น Soft Law โดยสหภาพยุโรปและสถาบันทางการเมืองของสหภาพยุโรปพยายามส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกดำเนินการปฏิบัติตาม Soft Law ตามที่ถูกระบุไว้เป็นแนวปฏิบัติในเอกสารทั้งสองฉบับ ซึ่งสอดคล้องและยึดหยุ่นตามประเด็นข้อเท็จจริงในแวดวงธุรกิจกีฬาหรือข้อพิพาทในอุตสาหกรรมกีฬาในยุคสมัย ในขณะที่ยวกันสหภาพยุโรปเองก็ได้จัดทำเอกสารอื่นๆ เกี่ยวกับแนวทางในการนำกฎหมายสหภาพยุโรปมาปฏิบัติตามความผูกพันทางกฎหมายหรือพันธกรณีที่ตกลงร่วมมือกันในระดับของกีฬาหรือการกีฬา ภายใต้การสนับสนุนให้มีการดำเนินการทางกีฬาหรือการกีฬาระหว่างประเทศสมาชิกให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ภายใต้หลักการบูรณาการทางกฎหมาย (Legal Integration) และหลักการประสานกลมกลืนทางกฎหมาย (Legal Harmonisation) ในระดับภูมิภาคยุโรป เช่น เอกสารสื่อสารรายละเอียดทางกีฬา Communication on sport - Developing the European Dimension in Sport 2011 เอกสารแสดงรายละเอียดแผนปฏิบัติการด้านกีฬา Council Resolution on an EU Work Plans for Sport (2014-2017) และเอกสารแสดงรายละเอียดแผนปฏิบัติการด้านกีฬา Council Resolution on an EU Work Plans for Sport (2017-2020) เป็นต้น

นอกจากนี้ สถาบันตุลาการสหภาพยุโรปยังได้นำเอากฎหมายสหภาพยุโรปมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงในการตัดสินข้อพิพาททางกีฬาที่เคยเกิดขึ้น¹⁴ สถาบันตุลาการสหภาพยุโรปได้พยายามปรับใช้กฎหมายสหภาพยุโรปที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้เข้ากับข้อเท็จจริงจากข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยเมื่อสถาบันตุลาการยุโรปได้ทำคำพิพากษาคดีเกี่ยวกับกีฬาหรือการกีฬาแล้ว สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหารและสถาบันตุลาการของสหภาพยุโรปเองก็ต้องยอมรับผูกพันปฏิบัติตามแนวคำพิพากษาบรรทัดฐาน ตลอดจนถึงหากันพบว่าข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันก็ย่อมต้องหยิบยกแนวคำพิพากษาบรรทัดฐาน (Precedent) ที่เคยตัดสินเอาไว้ ควบคู่ไปกับการหยิบยกกฎหมายสหภาพยุโรปที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Sources of Written EU Law) มาอ้างอิงเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับใช้กำหนดแนวทางในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของนักกีฬาหรือกำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเกี่ยวกับการสร้างธรรมาภิบาลในแวดวงกีฬายุโรป ซึ่งสถาบันทางการเมืองสหภาพยุโรปและองค์กรกำกับกีฬายุโรปต้องยอมรับและอ้างอิงทั้งแนวคำพิพากษาที่เคยตัดสินเอาไว้แล้วและยอมรับกฎหมายสหภาพยุโรปที่บัญญัติเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยเน้นไปที่การตีความตามลายลักษณ์อักษร (Literally) ยึดถือข้อความเกี่ยวกับกีฬาหรือการกีฬาดำเนินการที่ปรากฏเอาไว้ในกฎหมายปฐมภูมิ ซึ่งกล่าวถึงกฎหมายกำหนดระเบียบแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองสหภาพยุโรป องค์กรกำกับกีฬายุโรป และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬายุโรป เป็นกฎหมายกำหนดข้อปฏิบัติและกรอบธรรมาภิบาลสนับสนุนการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ซึ่งกฎหมายของประเทศสมาชิก (Domestic Law of Member States) จะมีความที่ขัดหรือถ้อยคำที่แย้งกับกฎหมายปฐมภูมิเช่นว่าไม่ได้ กฎหมายปฐมภูมิที่ปรากฏอยู่ในคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมยุโรปก็เสมือนว่าเป็นกฎเกณฑ์กำกับธรรมาภิบาลกีฬาหรือสร้างความเป็นธรรมทางการกีฬาอย่างกว้าง ๆ แต่ถูกเอามาปรับใช้กับเฉพาะเรื่องเป็นคดีๆ ไป ในทางตรงกันข้ามสถาบันทางการเมืองสหภาพยุโรปเองอาจพิจารณาจากเนื้อความหรือถ้อยคำที่ปรากฏในกฎหมายปฐมภูมิอย่างกว้าง (Liberal Interpretation) สำหรับประยุกต์หรือตีความให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ในวงการกีฬา (ซึ่งในกฎหมายปฐมภูมิของสหภาพยุโรปไม่อาจกำหนดรายละเอียดที่เป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นมาสำหรับทุกสถานการณ์ แต่ทว่าสถาบันทางการเมืองสหภาพยุโรปอาจตีความอย่างกว้างให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาหรือมีแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต)

กล่าวโดยสรุป กฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อให้มีการแข่งขันกีฬาหรือการค้าบริการที่เกี่ยวข้องกับกีฬา ภายใต้หลักการพื้นฐานของการแข่งขันที่เป็นธรรมหรือ Fair Play เนื่องจากตามการศึกษาวิวัฒนาการของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปทำให้เชื่อได้ว่าการแข่งขันที่เป็นธรรมในวงการกีฬาจะนำไปสู่การสร้างธรรมาภิบาลกีฬายุโรป การทบทวนที่มาของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปทำให้ทราบว่าสถาบันทางการเมืองและสถาบันตุลาการสหภาพยุโรปได้พัฒนาหลักการในบทบัญญัติด้านกีฬาและการกีฬา แล้วบรรจุหลักการดังกล่าวเอาไว้ในสนธิสัญญาลิสบอน ให้เป็นเครื่องมือสร้างความธรรม ตลอดจนสหภาพยุโรปมุ่งให้มาตรา 6 (e) และมาตรา 165 (1) และ (2) ของสนธิสัญญาลิสบอน เป็นที่ยอมรับขององค์กรกำกับกีฬายุโรปและประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยมีการยินยอมพร้อมใจและยึดถือปฏิบัติตามหลักการของสนธิสัญญาดังกล่าว ประกอบกับสถาบันตุลาการสหภาพยุโรปได้ทำคำพิพากษามาประกันสิทธิเสรีภาพของนักกีฬาและบุคลากรในแวดวงกีฬา ซึ่งคำพิพากษาลายฉบับได้ยืนยันถึงหลักการสำคัญว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของนักกีฬาและบุคลากรในแวดวงกีฬา อันเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งตามเจตนารมณ์ของกฎหมายสหภาพยุโรป โดยสถาบันตุลาการสหภาพยุโรปได้ยึดถือและพิจารณาพิพากษาคดีทางการกีฬาหรือข้อพิพาททางกีฬาตามบทบัญญัติของกฎหมายปฐมภูมิและกฎหมายทุติยภูมิ ในขณะเดียวกันประเทศสมาชิกและองค์กรกำกับกีฬาก็ต้องยอมรับนับถือคำพิพากษาศาลยุติธรรมยุโรป

2.2 ขอบเขตของการใช้กฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปออกกฎหมายบังคับใช้ใน 28 ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปหลายฉบับ ในส่วนที่เป็นกฎหมายปฐมภูมินั้น ประกอบด้วยสนธิสัญญาก่อตั้งประชาคมยุโรป (European Community หรือ EC) (เดิม) และสนธิสัญญาอื่นๆ ที่ถูกพัฒนาขึ้นในภายหลัง รวมทั้งความตกลงอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นความตกลงด้านการสนับสนุนช่วยเหลือทางการเงิน ความตกลงด้านเศรษฐกิจ และความตกลงทางการค้า ในส่วนของกฎหมายทุติยภูมิที่มีผลผูกพันในทางกฎหมายประกอบด้วยระเบียบ ข้อบังคับ และคำตัดสินของสหภาพยุโรป

ในส่วนที่ว่ากฎหมายปฐมภูมิของสหภาพยุโรปมีสภาพบังคับหรือไม่ มีผลผูกพันให้ประเทศสมาชิกต้องผูกพันหรือปฏิบัติตามบทบัญญัติอย่างเคร่งครัดมากน้อยเพียงไร คำถามเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่หยิบยกขึ้นมาอธิบาย เพื่อนำไปสู่การรับรู้รับทราบว่าประเทศ

¹⁴ Geoff Pearson, “Sporting Justifications under EU Free Movement and Competition Law: The Case of the Football “Transfer System”.” European Law Journal, 21 2 (2014): 220-238.

สมาชิกสหภาพยุโรปต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 6 (e) และมาตรา 165 (1) และ (2) ของสนธิสัญญาสิทธิสหประชาชาติ ในทางทฤษฎีนั้นบรรดากฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปย่อมไม่สามารถที่จะขัดหรือแย้งต่อกฎหมายปฐมภูมิของสหภาพยุโรปได้ ดังนั้น เมื่อกฎหมายสหภาพยุโรปในฐานะที่เป็นกฎหมายกำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งสหภาพยุโรปเป็นบทบัญญัติในกฎหมายปฐมภูมิของสหภาพยุโรป ย่อมมีความสูงสุด (Absolutely Supreme) ภายใต้อิทธิพลของกฎหมายปฐมภูมิสหภาพยุโรป (Doctrine of Supremacy)¹⁵ สถาบันทางการเมืองของสหภาพยุโรปและประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปก็ต้องเคารพนับถือและต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและจะออกกฎหมายหรือดำเนินการใดๆ ให้ขัดกับกฎหมายปฐมภูมิของสหภาพยุโรปไม่ได้ อีกทั้งสถาบันนิติบัญญัติซึ่งมีหน้าที่ในการออกกฎหมายสหภาพยุโรปและสถาบันบริหารของบริหารกิจการสหภาพยุโรปและกำหนดนโยบายสหภาพยุโรป หากทำการอย่างหนึ่งอย่างใดฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายปฐมภูมิของสหภาพยุโรปแล้วนั้น ก็จะถูกตรวจสอบในทางกฎหมาย โดยสถาบันทางการเมืองของสหภาพยุโรปที่จะเข้ามาตรวจสอบความชอบด้วยบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรของกฎหมายสหภาพยุโรป พร้อมทั้งทำให้การใช้และตีความกฎหมายให้เป็นเอกภาพก็คือสถาบันตุลาการสหภาพยุโรป ได้แก่ ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (Court of Justice of the European Union หรือ CJEU) ซึ่งประกอบด้วย ศาลยุติธรรม (Court of Justice) และศาลทั่วไป (General Court) (แต่เดิมมีศาลตุลาการราชการพลเรือน (Civil Service Tribunal) ด้วย) ซึ่งจากที่กล่าวมานี้ประเทศสมาชิกและองค์กรกำกับกีฬาของประเทศสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นสมาคมกีฬา (Sports Associations) สโมสรกีฬา (Sports Clubs) นิติบุคคลผู้จัดการแข่งขันระบบลีก (Leagues Organisers) จะไปกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันขัดหรือแย้งกับหลักการของกฎหมายปฐมภูมิของสหภาพยุโรปว่าด้วยเรื่องกีฬาและการกีฬาอันได้แก่ มาตรา 6 (e) และมาตรา 165 (1) และ (2) ของสนธิสัญญาสิทธิสหประชาชาติ

นอกจากนี้แม้ว่าในปัจจุบันจะยังไม่มีกฎหมายทุติยภูมิที่บัญญัติขึ้นเกี่ยวกับธรรมนูญกีฬารวมถึงการแข่งขันกีฬาที่เป็นธรรมเอาไว้เป็นการเฉพาะ แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันถึงแนวโน้มและความเป็นไปได้ของการออกกฎหมายทุติยภูมิว่าด้วยกีฬาหรือการกีฬามายังบังคับใช้ในสหภาพยุโรปต่อไปในอนาคต ซึ่งหากนำมาบังคับใช้ในรูปแบบที่มีผลผูกพันในทางกฎหมายไม่ว่าจะเป็นระเบียบ ข้อบังคับ และคำตัดสินของสหภาพยุโรป ก็จะมีผลในทางกฎหมายดังต่อไปนี้ ประการแรก ระเบียบสหภาพยุโรปสามารถบังคับใช้กับประเทศสมาชิกโดยประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยกฎหมายอื่นใดของประเทศสมาชิกจะขัดหรือแย้งกับข้อบังคับไม่ได้ แล้วข้อบังคับเมื่อออกมาแล้วก็มีผลบังคับใช้ผูกพันประเทศสมาชิกอัตโนมัติ (โดยไม่ต้องมีการออกกฎหมายลายลักษณ์อักษรภายใต้ประตอมานูวัตการเสียก่อน) ประการที่สอง ข้อบังคับสหภาพยุโรปจะบังคับใช้กับประเทศสมาชิกโดยประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามได้หรือไม่นั้น หรือมีผลต่อบังคับใช้ภายในระบบกฎหมายของประเทศสมาชิกหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการออกกฎหมายของประเทศสมาชิกมานูวัตการรองรับการนำเอามาบังคับใช้ภายในกรอบระยะเวลาที่สหภาพยุโรปได้กำหนดเอาไว้ (โดยจำเป็นต้องมีการออกกฎหมายลายลักษณ์อักษรภายใต้ประตอมานูวัตการเสียก่อน) และประการที่สาม คำตัดสินของสหภาพยุโรปเป็นการใช้อำนาจออกคำสั่งที่มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดของประเทศสมาชิกหรือนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนหรือกฎหมายเอกชนของประเทศสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว

โดยสรุปแล้ว ในปัจจุบันยังไม่มีระเบียบ ข้อบังคับ และคำตัดสินของสหภาพยุโรปที่ประกอบด้วยเนื้อหาและสาระสำคัญเกี่ยวกับกีฬาและการกีฬาเฉพาะเจาะจง แต่ทว่าแม้เพียงมาตรา 6 (e) และมาตรา 165 (1) และ (2) ของสนธิสัญญาสิทธิสหประชาชาติที่กำหนดเนื้อหาและสาระสำคัญเกี่ยวกับกีฬาและการกีฬาอย่างชัดเจน ในขณะที่สนธิสัญญาสิทธิสหประชาชาติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรสำคัญที่กำหนดเนื้อหาและสาระสำคัญเกี่ยวกับกีฬาและการกีฬาเอาไว้ แต่สถาบันทางการเมืองสหภาพยุโรปและองค์กรกำกับกีฬายุโรปก็ต้องพยายามค้นหาเจตนารมณ์ของถ้อยคำหรืออธิบายความหมายของเนื้อความที่ปรากฏในตัวลายลักษณ์อักษรตามมาตรา 6 (e) และมาตรา 165 (1) และ (2) ของสนธิสัญญาสิทธิสหประชาชาติ โดยอาศัยการใช้การตีความกฎหมายสหภาพยุโรปให้เกิดความชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติตามมากขึ้น

¹⁵ Redmond Arigo, "Sporting Justifications under EU Free Movement and Competition Law: The Case of the Football 'Transfer System'."

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปกับสาขาวิชากฎหมายอื่นๆ

อย่างไรก็ตามกฎเกณฑ์ที่ใช้อย่างกว้างขวางในนโยบายสหภาพยุโรปด้านกีฬาและการกีฬาไม่ได้มีแค่กฎหมายกีฬา สหภาพยุโรปแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมีกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ (เช่น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาสหภาพยุโรป (EU Intellectual Property Law) กฎหมายบริหารสื่อสารมวลชนสหภาพยุโรป (EU Media Law) กฎหมายสิทธิมนุษยชนสหภาพยุโรป (EU Human Rights Law) และกฎหมายแข่งขันทางการค้าสหภาพยุโรป (EU Competition Law) เป็นต้น) มาคอยช่วยกำกับการวางนโยบายสหภาพยุโรปด้านกีฬาและการกีฬาให้เป็นไปอย่างเรียบร้อยในอีกทางหนึ่งด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปกับกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อกฎหมายทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทางหนึ่งทางใด เมื่อกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปเข้าไปเกี่ยวข้องกับกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ แล้ว กฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างการแข่งขันกีฬาที่เป็นธรรมย่อมอาจผนวกควมรวมกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่น ๆ จนกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่น ๆ กลายมาเป็นบริบท (Context) อย่างหนึ่งอย่างใดของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป เท่ากับว่ากฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเสริมสร้างหลักการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในวงการกีฬาหรือ Fair Play ให้บังเกิดผลในอุตสาหกรรมหรือธุรกิจกีฬา ก็นับได้ว่ากฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ เป็นปอเกิดของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป (Sources of EU Sports Law) อีกประการหนึ่งเมื่อกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับการสร้างการแข่งขันที่เป็นธรรมหรือ Fair Play และการเสริมธรรมาภิบาลกีฬาหรือ Sports Governance ในวงการกีฬายุโรป เมื่อเกิดข้อพิพาทหรือคดีความในธุรกิจและอุตสาหกรรมกีฬาฟุตบอลในยุโรป ก็สามารถอ้างกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หยิบยกขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้หรืออุทธรณ์มาเพื่อรับรองหรือคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานได้ ด้วยเหตุแห่งความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปกับกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ นักกฎหมายกีฬาจึงมักผนวกเอากฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกีฬาหรือกิจการกีฬาสหภาพยุโรปเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบริบทกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป

ตัวอย่างเช่น การต่อต้านการผูกขาดชัยชนะ (monopoly)¹⁶ ในการแข่งขันของสโมสรกีฬาฟุตบอลอาชีพสโมสรหนึ่งสโมสรใด อาจถือเป็นพฤติกรรมผูกขาดชัยชนะในเกมนักกีฬาเหนือสโมสรกีฬาฟุตบอลคู่แข่งต่างๆ และชัยชนะทางการค้าในอุตสาหกรรมกีฬาเหนือสโมสรกีฬาฟุตบอลคู่แข่งอื่นๆ ภายหลังจึงได้มีการพยายามสร้างกฎเกณฑ์สำหรับต่อต้านการผูกขาดชัยชนะในวงการแข่งขันกีฬาฟุตบอลระดับภูมิภาคยุโรปหรือต่อต้านการผูกขาดชัยชนะในอุตสาหกรรมกีฬาฟุตบอล ภายใต้หลักนิติปรัชญาของกฎหมายกีฬาและกฎหมายต่อต้านการผูกขาดทางการค้าที่ว่าการเล่นกีฬาอย่างเป็นธรรมหรือ Fair Play และการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรม Fair Trading เหตุนี้เองจึงมีการสร้างข้อกำหนดในอุตสาหกรรมกีฬาบางอย่างที่ไม่เป็นเพียงต่อต้านพฤติกรรมผูกขาดชัยชนะในเกมนักกีฬา หากยังเป็นการต่อต้านพฤติกรรมผูกขาดชัยชนะทางการค้าในอุตสาหกรรมกีฬา นั่นก็คือกฎ Financial Fair Play ซึ่งเป็นกฎทางการเงินของสหภาพสมาคมฟุตบอลยุโรป (Union of European Football Associations หรือ UEFA)¹⁷ อันมีลักษณะเป็นกฎทางการเงินงบประมาณป้องกันการใช้จ่ายของสโมสรกีฬาฟุตบอลขนาดใหญ่ในลักษณะใช้อำนาจทางการเงินที่มีอยู่เหนือตลาด (dominant position in the football industry market) ใช้ศักยภาพทางการเงินที่มีอยู่อย่างมหาศาลเพื่อไม่เปิดโอกาสให้สโมสรกีฬาฟุตบอลรายอื่นได้มีโอกาสครอบครองทรัพยากรในอุตสาหกรรมกีฬาที่มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นบังคับใช้กฎ Financial Fair Play ถือเป็นบริบทหนึ่งของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปที่ใช้บังคับควบคุมประพฤติของสโมสรกีฬาฟุตบอลอันเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน พร้อมควบคุมพฤติกรรมผูกขาดชัยชนะในเกมนักกีฬาผ่านการควบคุมการเงินการงบประมาณของสโมสรกีฬาฟุตบอลในยุโรปที่มาแข่งขันในลีกของ UEFA เช่น ยูฟ่าแชมเปียนส์ลีก (UEFA Champions League) เป็นต้น

อีกตัวอย่างหนึ่งสหภาพยุโรปได้นำเอาหลักตลาดดิจิทัลตลาดเดี่ยวยุโรป (Digital Single Market) ภายใต้นโยบายและแผนระดับภูมิภาคยุโรปว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลแบบตลาดเดี่ยวยุโรป หลักการตลาดรูปแบบนี้เองสนับสนุนให้เกิดการโฆษณาสินค้าหรือบริการของธุรกิจและอุตสาหกรรมกีฬาผ่านช่องทางสื่อดิจิทัลที่ธุรกิจและอุตสาหกรรมกีฬาจัดหาหรือสร้างขึ้นนำมาทำให้เศรษฐกิจทางการกีฬาสามารถขับเคลื่อนไปได้ โดยตลาดดิจิทัลมีการสร้างความเชื่อมโยงแบบเป็นเครือข่าย (networks) ของช่องทางสื่อสารดิจิทัลต่างๆ

¹⁶ European Commission, EU competition policy in action (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016), 1-54.

¹⁷ Valerie Kaplan, “UEFA Financial Fairplay Regulations and European Union Antitrust Law Complications.” Emory International Law Review, 29 (2015): 799-857.

ไม่ว่าจะเป็นสื่อการแพร่ภาพกระจายเสียง (broadcasting) และสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ซึ่งสหภาพยุโรปได้กำหนดระเบียบขึ้นมาฉบับหนึ่ง ได้แก่ ระเบียบ Regulation (EU) 2017/1128 on cross-border portability of online content services in the internal market¹⁸ (June 2017) หรือระเบียบ Portability Regulation¹⁸ ระเบียบฉบับนี้สนับสนุนสิทธิเสรีภาพของพลเมืองยุโรปที่จะได้รับชมการแพร่ภาพกระจายเสียงการแข่งขันกีฬาหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารทางการกีฬาจากสื่อสังคมออนไลน์โดยปราศจากการปิดกั้นการเข้าถึงและสนับสนุนการเข้าถึงได้อย่างเสรีในการแพร่เสียงแพร่ภาพของประเทศสมาชิกทุกสมาชิก นั้นหมายความว่าระเบียบดังกล่าวของสหภาพยุโรปก็เป็นบริบทหนึ่งของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปที่รัฐสมาชิกต้องสนับสนุนความประพฤดิหรือพฤติกรรมเปิดให้ประชาชนเข้าถึงการแพร่เสียงแพร่ภาพหรือการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเสรีของภาคอุตสาหกรรมสื่อมวลชน

กล่าวโดยสรุป กฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปอาจมีบริบทครอบคลุมไปถึงกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ ที่มีบัญญัติวางหลักเกณฑ์ช่วยเหลือส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมในแวดวงกีฬายุโรปและสนับสนุนธรรมาภิบาลกีฬาในอุตสาหกรรมกีฬายุโรปให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพสูง ภายใต้การดำเนินงานของสหภาพยุโรป ซึ่งนักกฎหมายกีฬาอาจยึดถือว่ากฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ เป็นบริบทหนึ่งของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป หากกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ นั้นมีมิติเชื่อมโยงกับการเสริมสร้างการแข่งขันที่เป็นธรรมหรือธรรมาภิบาลกีฬา ตลอดจนถึงส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของพลเมืองยุโรปที่ไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับอุตสาหกรรมกีฬาหรือวงการกีฬา

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนโต้แย้งว่าในบางครั้งนักกฎหมายสาขาอื่นๆ เช่น นักกฎหมายแข่งขันทางการค้าและนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนอาจไม่คิดว่ากฎหมายสาขาที่ตนเองศึกษานั้นเป็นบริบทหนึ่งของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป นั้นหมายความว่านักกฎหมายสาขาอื่นๆ อาจไม่สนับสนุนให้มีการศึกษาก้าวข้ามสาขาวิชากฎหมายหรือไม่สนับสนุนให้มีการเรียนรู้แบบข้ามสาขาวิชากฎหมาย ควรศึกษาแบบเป็นปัจเจกสาขาวิชากฎหมายเสียมากกว่าจะยินยอมให้สาขาวิชาไปผนวกเป็นบริบทหนึ่งของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป

3. ภูมิทัศน์ใหม่สำหรับกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปในปี 2020

ภาพรวมของพื้นที่การศึกษากฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป ที่นักกฎหมายศึกษาเรียนรู้ผ่านวิวัฒนาการ ลักษณะ ที่มา ขอบเขต นิติวิธีและความสัมพันธ์กับกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่นๆ อาจเป็นพื้นที่ศึกษาที่ประกอบด้วยความเป็นสาขาวิชาของกฎหมายเฉพาะ นั่นก็คือกฎหมายกีฬาและความเป็นภูมิภาคนิยม การใช้ถ้อยคำว่า “ภูมิทัศน์” กับพื้นที่ศึกษากฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปมีลักษณะเฉพาะเด่นชัดคงไม่แปลอะไรนัก หากว่ากลไกการขับเคลื่อนด้านกีฬาและการกีฬาของสหภาพยุโรปมีนโยบายและกฎหมายปรากฏเป็นรูปธรรมอย่างเด่นชัด ที่ให้ความสำคัญของการแข่งขันอย่างเป็นธรรมและธรรมาภิบาลกีฬา อีกทั้งกำหนดให้สหภาพยุโรปเชื่อมโยงกฎหมายอื่นๆ ของตนมาเชื่อมโยงกับการเสริมสร้างการแข่งขันที่เป็นธรรมและธรรมาภิบาลกีฬา บทหลักการกำหนดนโยบายและมาตรการทางกฎหมายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับสหภาพยุโรปอย่างกลมกลืน (harmonisation) และการบูรณาการนโยบายและมาตรการทางกฎหมายให้เป็นไปในทำนองเดียวกันทั่วทั้งภูมิภาคยุโรป (integration) ภายใต้ภูมิทัศน์นี้ก็อาจถือได้ว่าเป็นการสร้างกฎหมายสาขาใหม่เกี่ยวข้องกับกีฬาและการกีฬาระดับภูมิภาคยุโรป โดยสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นอาจมีการอ้างถึงกฎหมายปฐมภูมิและกฎหมายทุติยภูมิสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้อง กฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปเกิดขึ้นมาจากออกบทบัญญัติเฉพาะกำหนดรัฐประศาสนนโยบายภูมิภาคหรือนำเอากฎหมายที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้กับเรื่องเกี่ยวกับการกีฬาระดับภูมิภาค

ในทำนองเดียวกันการพัฒนา กฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปอาจมีการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนามาตรการใหม่ๆ หรือสร้างหลักเกณฑ์ทางกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคมและบูรณาภาพทางกีฬา ตลอดจนถึงอาจมีการนำเอาหลักเกณฑ์ของกฎหมายสหภาพยุโรปสาขาอื่น ๆ มาผนวกหรือควมรวมกับกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป เมื่อนำเป็นที่จะต้องหากหลักการบางอย่างมาเสริมสร้างการแข่งขันอย่างยุติธรรมในอุตสาหกรรมกีฬายุโรปและการส่งเสริมธรรมาภิบาลในวงการกีฬายุโรป ในส่วนนี้จึงเป็นความท้าทายภายหลังจากมีการก่อสร้างตัวของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปและได้รับการบรรจุหลักการเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในกฎหมายปฐมภูมิของสหภาพยุโรป (สนธิสัญญาลิสบอน)

อย่างไรก็ดี สหภาพยุโรปอาจไม่สามารถพัฒนากรอบนโยบายและความร่วมมือในการจัดการกับประเด็น ปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในวงการกีฬาหรืออุตสาหกรรมกีฬายุโรปได้ทันทั้งนี้ ด้วยว่าการเปลี่ยนแปลงของการดำเนินอุตสาหกรรมและธุรกิจกีฬาที่มีความ

¹⁸ European Parliament, Regulating online TV and radio broadcasting (Brussels: European Parliament, 2018), 1-13.

การประชุมวิชาการนิติสังคมศาสตร์ระดับชาติ หัวข้อ “จินตนาการใหม่ ภูมิทัศน์นิติศาสตร์ไทย”

ซับซ้อนมากขึ้นจากหลายปัจจัยในช่วงศตวรรษที่ 21 ธุรกิจกีฬาอาจสามารถสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่ออำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแวดวงกีฬา แต่กลับก็นำไปสู่การทำลายสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแวดวงกีฬาหรืออาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำเอาเปรียบกันในวงการกีฬาอย่างไม่ตั้งมั่นบนพื้นฐานธรรมาภิบาลกีฬา ท้ายที่สุดก็อาจจบลงด้วยความขัดแย้งระหว่างคู่ขัดแย้งในวงการกีฬา พร้อมกับอาจสร้างปัญหาในวงการกีฬาอย่างสลับซับซ้อน (complex sports problems) ซึ่งอาจเป็นภัยคุกคามวงการกีฬายุโรปหรือกระทบต่อบูรณาภาพที่ดีมีคุณค่าในวงการกีฬายุโรป นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาความพยายามการใช้นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทระงับข้อพิพาททางกฎหมายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ประกอบด้วยเทคนิคหรือวิธีการที่น่าสนใจ สร้างความสะดวกให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจกีฬา เช่น ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปหลายประเทศได้พัฒนาระบบข้อพิพาทออนไลน์ (Online Dispute Resolution หรือ ODR) มาใช้ในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นเนื่องมาจากข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการสินค้าผลิตภัณฑ์กีฬาและผู้บริโภค (consumer-related disputes) เป็นต้น

4. บทสรุป

โดยสรุปแล้ว หากจะนับรวมเอากฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปที่เขียนเอาไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะที่เป็นกฎหมายปฐมภูมินั้น ก็คงจะมีแต่มาตรา 6 (e) และมาตรา 165 (1) และ (2) ของสนธิสัญญาลิสบอน แต่หากจะนับรวมเอากฎหมายสาขาอื่นๆ มาปรับบทให้เข้ากับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในแวดวงกีฬาภูมิภาคยุโรปกับนับรวมเอากฎหมายสหภาพยุโรปหลากหลายฉบับเหล่านี้ถือเป็นบริบทของกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปนั้น ก็ถือได้ว่ากฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปมีภูมิทัศน์ที่กว้างขวาง หากแต่การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและบูรณาภาพในแวดวงกีฬาภูมิภาคยุโรปก็อาจเปลี่ยนแปลงวิธีการและมาตรการในกฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป รวมไปถึงความสลับซับซ้อนของปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในอนาคต พู่อัจฉริยะในภูมิทัศน์กฎหมายกีฬาสหภาพยุโรป พร้อมองค์รวมของแนวคิดนี้ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ก็เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาความเป็นสาขาวิชากฎหมายกีฬาสหภาพยุโรปและความสัมพันธ์ระหว่างพหุสาขาวิชาทางกฎหมายสหภาพยุโรปภายใต้บริบทของความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและกฎหมายสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้องกับกีฬาและการกีฬา

บรรณานุกรม

- Amout Geeraert, “New EU Governance Modes in Professional Sport: Enhancing Throughput Legitimacy.” *Journal of Contemporary European Research*, 3 10 (2014): 302-321.
- Amout Geeraert, *The EU Sports Policy Route*. In: *The EU in International Sports Governance. The European Union in International Affairs Series* (London: Palgrave Macmillan, 2016), 108-136.
- Commission of the European Communities, *Commission Staff Working Document - Action Plan "Pierre de Coubertin" - Accompanying document to the White Paper on Sport* (Brussels: Commission of the European Communities, 2007), 1-7.
- Commission of the European Communities, *White Paper on Sport* (Brussels: Commission of the European Communities, 2007), 1-21.
- European Commission, *EU competition policy in action* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016), 1-54.
- European Olympic Committees, *Guide to EU Sport Policy* (Brussels: European Olympic Committees, 2008), 1-33.
- European Parliament, *EU sports policy Going faster, aiming higher, reaching further* (Brussels: European Parliament, 2019), 1-12.
- European Parliament, *Regulating online TV and radio broadcasting* (Brussels: European Parliament, 2018), 1-13.
- Geoff Pearson, “Sporting Justifications under EU Free Movement and Competition Law: The Case of the Football ‘Transfer System’.” *European Law Journal*, 21 2 (2014): 220-238.
- Jack Anderson, Richard Parrish & Borja Garcia, *Research Handbook on EU Sports Law and Policy* (Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2018), 6-23.
- Rasmus K. Storm, “Winners and losers in Danish football: commercialization and developments in European and Danish first-tier clubs.” *Soccer & Society*, 6 12 (2011): 737-753.
- Redmond Arigho, “Sporting Justifications under EU Free Movement and Competition Law: The Case of the Football ‘Transfer System’.” *Graduate Students’ Union of the University of Dublin, Trinity College Journal of Postgraduate Research*, 13 (2014): 7-23.
- Richard Parrish, *Sports law and policy in the European Union* (Manchester: Manchester University Press, 2003), 5 - 22.
- Richard Parrish, Borja Garcia Garcia, Samuli Miettinen & Robert Siekmann, *The Lisbon Treaty and EU sports policy* (Brussels: European Parliament, 2010), 1-80.

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงแรมฟูราม่า จังหวัดเชียงใหม่ จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Marios Papaloukas, *Policy, European Sports Law and Lex Sportiva* (Tripoli: University of Peloponnese, 2008), 1-14.

Serhat Yilmaz, “Advancing our understanding of the EU sports policy: the socio-cultural model of sports regulation and players.” *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2 10 (2018): 353-369.

Stephen Weatherill, *Principles and Practice in EU Sports Law* (Oxford: Oxford University Press, 2017), 1-373.

Valerie Kaplan, “UEFA Financial Fairplay Regulations and European Union Antitrust Law Complications.” *Emory International Law Review*, 29 (2015): 799–857.